

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова факультетська навчальна дисципліна)

Аналіз суспільних процесів

Розробник:

Єгорова Олена,
*к. е. н., доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування*

Полтава 2023 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Аналіз суспільних процесів
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Вибіркова факультетська навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Факультет обліку та фінансів, кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Контактні дані розробника	Викладач: Єгорова Олена, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Контакти: каб. 13 (корпус факультету обліку та фінансів), +38050-08-02-198, e-mail: olena.iegorova@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/iegorova-olena-volodymyrivna
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність, освітня програма	035 Філологія ОПП Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, 052 Політологія ОПП Політологія, 071 Облік і оподаткування ОПП Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування ОПП Фінанси, банківська справа та страхування, 242 Туризм ОПП Туризм.
Попередні умови для вивчення дисципліни	Базові знання з суспільних наук

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування в здобувачів вищої освіти знань методів і прийомів аналізу суспільних явищ і процесів та вмінь їх використання.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення сутності об'єкту, завдань і суб'єктів аналізу суспільних процесів; ознайомлення з методологічними засадами проведення досліджень суспільних явищ і процесів; формування прикладних навиків складання робочих документів дослідження та збирання інформації щодо суспільних процесів; розвинути вміння використовувати методи зведення та групування первинних даних та вивчення взаємозв'язків; оволодіння практичними навиками застосування методів моделювання і прогнозування суспільних процесів.

Компетентності:

Загальні (ЗК):

ЗКФК01. Здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення.

ЗКФК03. Здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища.

ЗКФК04. Здатність розуміти сутність і соціальну значущість майбутньої професії, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРФК01. Володіти знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, особливостей та умов становлення гармонійної, розвиненої особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації.

ПРФК03. Володіти системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільно-економічних та маркетингових явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.

Програма навчальної дисципліни:

- Тема 1. Об'єкт, завдання і суб'єкти аналізу суспільних процесів.
 Тема 2. Методологічні засади проведення досліджень суспільних явищ і процесів.
 Тема 3. Складання робочих документів дослідження суспільних явищ і процесів.
 Тема 4. Вибіркові дослідження суспільних явищ і процесів.
 Тема 5. Методи збирання інформації щодо суспільних процесів.
 Тема 6. Зведення та групування первинних даних.
 Тема 7. Методи вивчення взаємозв'язків.
 Тема 8. Моделювання і прогнозування суспільних процесів.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усьо го	у тому числі			усьо го	у тому числі		
		л	п	с. р.		л	п	с. р.
Тема 1. Об'єкт, завдання і суб'єкти аналізу суспільних процесів.	15	2	2	11	12	2	–	10
Тема 2. Методологічні засади проведення досліджень суспільних явищ і процесів.	15	2	2	11	10	–	–	10
Тема 3. Складання робочих документів дослідження суспільних явищ і процесів.	15	2	2	11	12	–	–	12
Тема 4. Вибіркові дослідження суспільних явищ і процесів.	15	2	4	9	10	–	–	10
Тема 5. Методи збирання інформації щодо суспільних процесів.	15	2	4	9	12	2	–	10
Тема 6. Зведення та групування первинних даних.	15	2	4	9	10	–	–	10
Тема 7. Методи вивчення взаємозв'язків.	15	2	4	9	12	–	–	12
Тема 8. Моделювання і прогнозування суспільних процесів.	15	2	2	11	12	–	2	10
Індивідуальні завдання (контрольна робота)	–	–	–	–	30	–	–	30
Усього годин	120	16	24	80	120	4	2	114

Форми контролю результатів навчання*

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Самостійна робота			
		Глосарій	Розв'язування тестів	Контрольна робота	
денна форма навчання					
ПРФК01	18	12	20	–	50
ПРФК03	18	12	20	–	50
Разом	36	24	40	–	100
заочна форма навчання					
ПРФК01	1	12	20	17	50
ПРФК03	2	12	20	16	50
Разом	3	24	40	33	100

**для максимальної кількості балів*

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни*

Назви тем	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Самостійна робота			
		Глосарій	Розв'язування тестів	Контрольна робота	
денна форма навчання					
Тема 1. Об'єкт, завдання і суб'єкти аналізу суспільних процесів.	3	3	5	–	11
Тема 2. Методологічні засади проведення досліджень суспільних явищ і процесів.	3	3	5	–	11
Тема 3. Складання робочих документів дослідження суспільних явищ і процесів.	3	3	5	–	11
Тема 4. Вибіркові дослідження суспільних явищ і процесів.	6	3	5	–	14
Тема 5. Методи збирання інформації щодо суспільних процесів.	6	3	5	–	14
Тема 6. Зведення та групування первинних даних.	6	3	5	–	14
Тема 7. Методи вивчення взаємозв'язків.	6	3	5	–	14
Тема 8. Моделювання і прогнозування суспільних процесів.	3	3	5	–	11
Разом	36	24	40	–	100
заочна форма навчання					
Тема 1. Об'єкт, завдання і суб'єкти аналізу суспільних процесів.	–	12			12
Тема 2. Методологічні засади проведення досліджень суспільних явищ і процесів.	–				–
Тема 3. Складання робочих документів дослідження суспільних явищ і процесів.	–				–
Тема 4. Вибіркові дослідження суспільних явищ і процесів.	–				–
Тема 5. Методи збирання інформації щодо суспільних процесів.	–	12			12
Тема 6. Зведення та групування первинних даних.	–				–
Тема 7. Методи вивчення взаємозв'язків.	–				–
Тема 8. Моделювання і прогнозування суспільних процесів.	3		40		43
Індивідуальні завдання (контрольна робота)	–	–	–	33	33
Разом	3	24	40	33	100

**Критерії та шкала оцінювання виконання вправ на практичних заняттях
(за одне завдання)**

Бали	Критерії оцінювання
3	Завдання виконано в цілому успішно, без помилок або з незначними помилками, висновки розкривають сутність досліджуваних явищ і процесів, можуть містити незначні неточності. Здобувач вищої освіти проявив відмінне розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Продемонстроване відмінне володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.
2	При виконанні завдання та/або у висновках допущені помилки системного, теоретичного, методичного характеру. Здобувач вищої освіти проявив добре розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Продемонстроване добре володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.
1	Завдання виконано з принциповими помилками у розрахунках та/або відповідях. Здобувач вищої освіти проявив задовільне розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Продемонстроване задовільне володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.
0	Відсутність виконаного завдання або завдання виконано менш ніж на 50%. Допущені принципові помилки у розрахунках та/ або відповідях. Здобувач вищої освіти проявив нездатність без принципових помилок виконувати завдання. Здобувач вищої освіти не проявив розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Не продемонстроване володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.

Критерії та шкала оцінювання складання глосарію (за один глосарій)

Бали	Критерії оцінювання
денна форма навчання	
3	Глосарій включає не менш ніж 15 термінів, що розкривають основні категорії, теоретичні та методичні питання з теми. Ведеться від руки у зошиті конспекту лекцій. Матеріал поданий систематизовано, структуровано. Здобувач вищої освіти проявив високий рівень оволодіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання.
2	Глосарій включає не менш ніж 12 термінів, що розкривають основні категорії, теоретичні та методичні питання з теми. Матеріал поданий систематизовано, структуровано. Здобувач вищої освіти проявив володіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання на доброму рівні.
1	Глосарій включає не менш ніж 9 термінів, що розкривають основні категорії, теоретичні та методичні питання з теми. Матеріал поданий несистематизовано, неструктуровано. Здобувач вищої освіти проявив володіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання на задовільному рівні.
0	Глосарій включає менш ніж 9 термінів, що не розкривають основні категорії теми. Або відсутність глосарію. Здобувач вищої освіти не проявив володіння компетентностями та програмними результатами навчання.
заочна форма навчання	
10-12	Глосарій включає не менш ніж 40 термінів, що розкривають основні категорії, теоретичні та методичні питання з тем. Ведеться від руки у зошиті конспекту лекцій. Матеріал поданий систематизовано, структуровано. Здобувач вищої освіти проявив високий рівень оволодіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання.
7-9	Глосарій включає не менш ніж 30 термінів, що розкривають основні категорії, теоретичні та методичні питання з теми. Матеріал поданий систематизовано, структуровано. Здобувач вищої освіти проявив володіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання на доброму рівні.
4-6	Глосарій включає не менш ніж 20 термінів, що розкривають основні категорії, теоретичні та методичні питання з теми. Матеріал поданий несистематизовано, неструктуровано. Здобувач вищої освіти проявив володіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання на задовільному рівні.
1-3	Глосарій включає менш ніж 10 термінів, що не розкривають основні категорії теми. Або Здобувач вищої освіти не проявив володіння компетентностями та програмними результатами навчання.
0	Відсутність глосарію.

**Критерії та шкала оцінювання розв'язування тестів (за один тест)
на платформі Moodle у системі дистанційного навчання ПДАУ**

% кількості правильних відповідей	Бали		Критерії оцінювання
	денна форма навчання	заочна форма навчання	
90,0-100,0	5	34-40	Здобувач вищої освіти без помилок або майже без помилок дав відповіді на питання тестів та проявив відмінний рівень оволодіння запланованими програмними результатами.
74,0-89,9	4	26-33	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів частково з помилками та проявив оволодіння запланованими програмними результатами на доброму рівні.
60,0-73,9	3	16-25	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів з помилками та проявив оволодіння запланованими програмними результатами на задовільному рівні.
30,0-59,9	2	9-15	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання тестів з значною кількістю помилок та не проявив на задовільному рівні оволодіння запланованими програмними результатами.
5,0-29,9	1	1-8	Здобувач вищої освіти дав відповіді на питання здебільшого з помилками та не проявив оволодіння запланованими програмними результатами.
0-4,9	0	0	Здобувач вищої освіти не оволодів запланованими програмними результатами навчання або не пройшов тестування.

**Критерії та шкала оцінювання виконання контрольної роботи
здобувачами вищої освіти заочної форми навчання**

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
Теоретичне	11-15	Показано всебічні, систематичні, глибокі знання матеріалу. Матеріал подано з виділенням і систематизацією головного, розкриттям суті та критичною оцінкою висвітлення питання у науковій, навчальній та фаховій літературі. Проявлено відмінне володіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання. Здобувач вищої освіти проявив відмінну здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обгрунтовані рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Продемонстроване відмінне володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації.
	6-10	Показано добрий рівень знань. У відповіді досить повно розкрито питання, відсутня застаріла інформація, проте матеріал поданий несистематизовано, без критичної оцінки, не виділені проблемні питання. Здобувач вищої освіти проявив добре володіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання. Продемонстрована добра здатність розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обгрунтовані

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
		рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Продемонстроване добре володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації, володіння системними.
	1-5	Показано задовільний або досить низький рівень знань. У відповіді наведена неповна та/або застаріла інформація. Проявлене погане оволодіння запланованими компетентностями та програмними результатами навчання. Здобувач вищої освіти проявив задовільну здатність до розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, здатність до адаптації та дій в умовах мінливого зовнішнього середовища, прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності. Продемонстроване задовільне володіння знаннями щодо теоретичних, емпіричних та експериментальних психологічних концепцій особистості, її професійного самовдосконалення і просоціальної самореалізації.
	0	Відсутність конспекту-відповіді.
Практичні завдання (оцінюється окремо кожне з 3-х завдань)	5-6	Завдання в цілому виконано успішно – розрахунки виконані без помилок або з незначними помилками, висновки розкривають сутність аналізованих явищ і процесів, можуть містити незначні неточності. Здобувач вищої освіти проявив відмінну здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення
	3-4	Завдання виконано не менш ніж на 60%. При виконанні завдання допущені принципові помилки у розрахунках та/ або у висновках системного, теоретичного, методичного характеру. Продемонстрована добра здатність розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.
	1-2	Завдання виконано менш ніж на 60%. Допущені принципові помилки у розрахунках та/ або відповідях. Здобувач вищої освіти проявив задовільну здатність до розуміння соціальної значущості майбутньої професії, здатність виявляти та вирішувати прикладні задачі та проблеми у професійній діяльності, приймати обґрунтовані рішення, володіння системними методами моделювання, аналізу і прогнозування суспільних явищ в системі ефективного інформаційного забезпечення.
	0	Відсутність виконаного завдання.
Загальна кількість балів	0-33	Робота може бути повернута на доопрацювання у разі невідповідності вимогам.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120.

Кількість кредитів 4.

Форма семестрового контролю залік.

Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування занять є обов'язковим, запізнення на заняття є недопустимими. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн занять. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти не отримує бали за завдання і повинен повторно виконати його. Списування під час тестування заборонені.

Дедлайни та перескладання: Практичні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20%). При тестуванні для проходження кожного тесту дається дві спроби, як результат зараховується краща спроба.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни – презентації.

Рекомендовані джерела інформації**Основні**

1. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Рудич А. І. Статистика: навч. посібник. Полтава: РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Кузьменко Т.М. Соціологія. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 320 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/569-sotsologiya-kuzmenko-tm.html>.
3. Мацишина І. Конструювання політичної реальності України. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 376 с.
4. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: Навчальний посібник. / Керівники авторських колективів: від Проекту USAD «Трансформація фінансового сектору» Т.С. Грищенко, Ю.В. Вітка; від ДВНЗ «Університет банківської справи» Т.О. Смовженко, А.Я. Кузнєцова. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 272 с.

Допоміжні

1. Городянська Л. В., Сизов А. І. Статистика для економістів: навч. посібник. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, військовий ін-т, каф. фінансового забезпечення військ, 2019. 350 с.
2. Карпенко Л. М. Статистика: навч. посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 184 с.
3. Краєвський В. М., Остапенко Я.О., Параниця Н. В. Статистика: навч. посібник. Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 45. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 218 с.

4. Кузишин А.В. Суспільно-географічний аналіз нарізки виборчих округів та дільниць у першому турі президентських виборів 2019 року (на прикладі західноукраїнських областей). Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, 7-8 травня 2019 року // наук. ред. Л.П. Царик та ін. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. С. 111-117.

5. Кушнар'єв І. В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Вид-во «Юридична думка», 2018. 408 с.

6. Мацишина І. Конструювання політичної реальності України. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 376 с.

7. Педченко Г. П. Статистика: навч. посібник. Мелітополь: Колор Принт, 2018. 266 с.

8. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12> (дата звернення: 10.08.2020).

9. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.

10. Чекотовський Е. В. Статистичні методи на основі Microsoft Excel 2016: навч. посібник. Київ: Знання, 2018. 408 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. ГО Український інститут соціальних досліджень імені О.Яременка. Київ. URL: <http://www.uisr.org.ua/>.

2. Інститут соціології НАН України. Київ. URL: <https://i-soc.com.ua/>

3. Київський міжнародний інститут соціології. Київ. URL: <https://www.kiis.com.ua/>.

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

5. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики: URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

6. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України : URL : minfin.gov.ua.

7. Офіційний веб-сайт Національного банку України : URL : bank.gov.ua.

8. Програма розвитку фінансового сектору (USAID / FINER-II. URL : http://finrep.kiev.ua/structure/finedu/general_ua.php.

9. Сайт журналу «Віче». URL: <http://www.viche.info/>

10. Сайт журналу «Нова парадигма». URL: <http://www.novaparadigma.org.ua/>

11. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>

12. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>

13. Сайт Українського центру політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>

14. Сайт міжнародного центру перспективних досліджень. URL:

15. Соціологічна група «Рейтинг» (Rating Group Ukraine). Київ. URL: <http://ratinggroup.ua/>.

16. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. Київ. URL: <http://razumkov.org.ua/>.

17. Центр «Соціальний моніторинг». Київ. URL: <https://smc.org.ua/>.

18. SOCIS – центр соціальних та маркетингових досліджень. Київ URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>.